

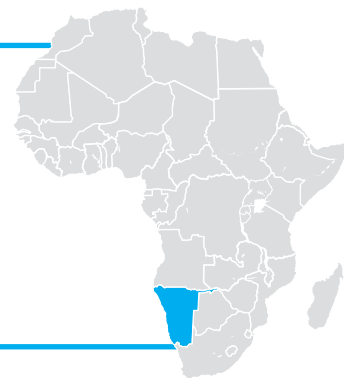
SCENARIUSZ 7

NAMIBIA

*Szukanie własnych
rozwiązań jako wyraz
korzystania z wolności*

NAMIBIA

WSTĘP GEOGRAFICZNO-PROBLEMOWY

Namibia – wykluczenie komunikacyjne

Nazwa kraju – Namibia – pochodzi od leżącej na jego terenie pustyni Namib, która jest uznawana za najstarszą pustynię na świecie. Jest to jeden z najbogatszych krajów afrykańskich, ale nierówności społeczne, które w nim występują, należą do największych na świecie. Prawie 30% ludności żyje w skrajnej biedzie uniemożliwiającej normalne funkcjonowanie.

Gęstość zaludnienia w Namibii jest zaś jedną z najniższych na świecie i wynosi 3 osoby na km², dla porównania w naszym kraju to 123 osoby na km². Nieliczne skupiska ludzkie dzielą ogromne odległości. Wielu ludzi nie stać na żaden środek transportu, przez co mają problemy z dotarciem do pracy czy do odległych szkół i szpitali.

Do zmniejszenia skali tego problemu szczególnie przydatne okazują się być rowery. Badania dotyczące zależności między transportem a rozwojem społecznym pokazały, że rowery są najlepszą, niedrogą technologią, którą można wykorzystać do przemieszczania się na krótkich dystansach. Rowery pozwalają na przewiezienie ciężaru do 4 razy większego, niż dałaby radę przenieść idąca osoba; podróżuje się na nich około 3 razy szybciej niż pieszo. Dodatkową zaletą rowerów jest niski koszt ich utrzymania.

Jeśli zapewni się dostępność części zamiennych i możliwość serwisowania rowerów, mogą one stać się sprawnym narzędziem rozwoju. Dla ubogich społeczności dostęp do rowerów oznacza większą niezależność i większe możliwości społeczne, edukacyjne i ekonomiczne.

Organizacja Bicycle Empowerment Network Namibia – rower jako rozwiązanie wielu problemów

Organizacja pozarządowa Bicycle Empowerment Network Namibia (BEN Namibia) walczy z wykluczeniem komunikacyjnym przez popularyzację rowerów. W tym celu stworzyła sieć kilkudziesięciu sklepów i punktów serwisowych, w których ludzie mogą kupić rower w przystępnej cenie. Pracownicy medyczni oraz osoby najbardziej potrzebujące, zidentyfikowane przez działaczy lokalnych organizacji, otrzymują rowery bezpłatnie. Organizacja koncentruje się na popularyzacji rowerów wśród kobiet i dzieci. Dzieciom rowery mają pomóc w dostaniu się do szkół. Kobiетom natomiast w codziennym życiu – dotarciu do lekarzy, przemieszczaniu się między okolicznymi wioskami po żywność i inne potrzebne produkty. Rower może znacząco polepszyć jakość życia mieszkańców Namibii, bo dla wielu z nich jest jedynym środkiem transportu, na który mogą sobie pozwolić.

Projekt wspierany przez Kulczyk Foundation

Kulczyk Foundation wsparła zakup rowerów dla osób potrzebujących ze Swakopmund (rejon Erongo), gdzie znajdują się największe slumsy Namibii oraz z rejonu Zambezi, dzięki czemu mieszkańcy mają możliwość łatwiejszego dotarcia do szkół czy szpitali.

Tworzenie rozwiązań – Dlaczego warto poruszyć ten temat?

Pewnego dnia Thomas Edison, będąc jeszcze dzieckiem, wrócił do domu ze szkoły i wręczył swojej matce kopertę. Powiedział jej: „Mój nauczyciel dał mi to i powiedział, bym wręczył to tylko tobie”. Matka otworzyła kopertę, wyjęła kartkę i przeczytała na głos łamiącym się głosem: „Nasza szkoła jest za mała dla Pani syna i nie ma wystarczająco dobrych nauczycieli, by go uczyć. Proszę, by go pani uczyła sama”. Edison został w domu i uczył się pod okiem matki. Po wielu latach, gdy był już znanym na cały świat wynalazcą, przyjechał do rodzinnego domu po jej śmierci. W czasie porządkowania rzeczy natknął się na tę właśnie kartkę ukrytą głęboko w szufladzie. Jakie było jego zdziwienie, gdy przeczytał: „Pani syn jest opóźniony w rozwoju [chory psychicznie]. Nie wpuszczymy go już więcej do naszej szkoły, bo się do niej nie nadaje”. W swoim pamiętniku tego dnia napisał: „Thomas Alva Edison był dzieckiem opóźnionym w rozwoju, które dzięki bohaterskiej matce zostało geniuszem stulecia”.

Jak nie zabić w dzieciach kreatywności i innowacyjności oceną oraz sztywnymi oczekiwaniami? Psycholożka Carol Dweck w swoich badaniach wyróżniła dwa rodzaje ludzi. Pierwszy to osoby, które uważają, że ich talenty przy odpowiednim nakładzie sił można rozwijać. Jest to podejście rozwojowe, dające perspektywę i wiarę we własne możliwości. Wyzwała chęć działania, eksperymentowania, popełniania błędów i tworzenia czegoś wspólnie z innymi. Drugą grupą stanowią osoby, które uważają, że ich umiejętności są stałe i niezmiennie. Taka postawa nazywa się podejściem zamkniętym. Osoby takie zamykają się w sobie, łatwo zniechęcają, nie chcą współpracować w grupie, bojąc się porównań, nie angażują się w działania na rzecz innych. Badania dowodzą, że ludzie z podejściem rozwojowym osiągają więcej niż ci z podejściem zamkniętym.

Kim są ci szczęściarze, którzy nie zniechęcają się porażką, są otwarci na pomysły, działanie i dążenie do celu? Odpowiedź jest prosta. Są to osoby, dla których wysiłek liczy się bardziej niż rezultat i ocena. Działać, robić i próbować. Porażki nie zniechęcają, tylko dają motywację do dalszej pracy. Lepsi uczniowie nie są zagrożeniem tylko inspiracją. Wyrwałość w dążeniu do długoterminowych celów przyczynia się do ostatecznego sukcesu w znacznie większym stopniu niż sama inteligencja. Doktor Dweck przytacza przykład szkoły w Chicago, w której uczniowie muszą ukończyć pewną liczbę kursów, żeby zaliczyć rok, a jeśli nie zaliczą jakiegoś kursu, otrzymują ocenę „jeszcze nie”. Ocena niedostateczna może uruchomić negatywne myślenie o sobie: „Jestem niczym, nic nie osiągnąłem, poddam się, jestem do niczego, nie umiem. Ocena „jeszcze nie” daje pozytywną informację pełną nadziei, że uczeń jest na drodze do zaliczenia tego przedmiotu w przyszłości – „Już coś umiem, ale jeszcze muszę nad tym popracować”. Pobudza to kreatywności i wzmacnia ciekawość. Pojawia się odwaga, chęć wychodzenia z własnymi pomysłami, wypowiedzenia własnego odrębnego zdania.

Dzieci twórcze mają tendencję do inicjowania niecodziennych działań, nowatorskich rozwiązań, potrafią elastycznie samodzielnie myśleć. Jednak mogą być nadmiernie ruchliwe, wrażliwe, reagować emocjonalnie, a często wręcz nie przestrzegać obowiązujących zasad. Natomiast dzieci, które bez problemu zaliczają „już teraz”, są zdolne, spokojne, pracowite i sumienne, potrafiące zapanować nad impulsywnością. Dzieciom twórczym, żeby nie podcinać skrzydeł, warto pomagać, wzmacniając to, co udaje im się osiągnąć teraz. Na zasadzie metody zielonego ołówka. Podkreślić to, co się udało, a nie zaznaczać na czerwono błędy. Zwracając uwagę na to, co źle zrobione, koncentrujemy się na tym, co się nie udało. Czerwony kolor wywołuje przy tym wiele nieprzyjemnych emocji: poczucie wstydu, niemocy, bycia niedoskonałym, strachu i zniechęcenia. Zielony kolor to nadzieja, że można coś zrobić dobrze, to wyróżnienie tego, co się udało. Dzieci będą chciały powtórzyć to radosne doświadczenie sukcesu i bycia zauważonym, zmotywują się wewnętrznie. Dziecko nie będzie koncentrowało się na niepopelnieniu błędów, lecz na włożeniu wysiłku w powtórzenie sukcesu. To diametralna różnica w strukturze myślowej. Takie wsparcie daje szansę dzieciom twórczym wypracować podejście rozwojowe, o którym pisała dr Dweck. Jeszcze nie teraz, ale już niedługo. Zawsze jest możliwość, żeby osiągnąć cel.

Szukanie własnych rozwiązań jako wyraz korzystania z wolności

Zagadnienia kluczowe: wolność – kreatywność, szukanie własnych rozwiązań; umiejętność wykorzystania dostępnych zasobów do realizacji celu, innowacyjność

Środki dydaktyczne: film, kartki, długopisy, karty pracy: „Jak wymyślić kreatywne rozwiązanie?”, „Jakie widzimy problemy i czy da się je rozwiązać?”, „Przygotowanie do realizacji projektu”, kartki z zadaniem dla grup.

CELE ZAJĘĆ

- **WIEM:** Uczeń wie, że może być wiele sposobów rozwiązania danego problemu i że warto szukać własnych rozwiązań.
- **CZUJE:** Uczeń potrafi określić, jak się czuje, gdy ma wpływ na to, w jaki sposób rozwiązuje jakiś problem.
- **POMAGAM:** Uczeń wyraża gotowość do przystąpienia do projektu społecznego i wymyślenia rozwiązań mających na celu pomoc innym.

PRZED ZAJĘCIAMI

Zaaranżuj salę do pracy w grupach. Przygotuj projekcję filmu. Zapoznaj się z całym odcinkiem serialu dokumentalnego „Efekt Domina. Pierwszy rower” (sezon 6.) dostępnym na stronie www.kulczykfoundation.org.pl. Przeczytaj również wprowadzenie do zajęć **Dlaczego warto poruszyć ten temat** oraz **Wstęp geograficzno-problemowy**, w którym przedstawiony został sposób wykorzystania rowerów w rozwiązywaniu problemu wykluczenia komunikacyjnego w Namibii.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Jak wymyślić kreatywne rozwiązanie?

PRACA W GRUPACH

Powiedz uczniom, że podczas zajęć będą mieli okazję zmierzyć się z pewnym zadaniem. Każdy będzie mógł poszukać własnego sposobu na jego rozwiązanie. Zwróć uwagę, że mogą poszukiwać różnych sposobów poradzenia sobie z problemem, a następnie wybrać ten, który w ich przekonaniu będzie najlepszy. Mogą sięgać po znane i sprawdzone przez innych rozwiązania, modyfikować je lub traktować jak inspirację, albo zaproponować własny sposób.

Zapisz na tablicy etapy pracy nad rozwiązaniem problemu:

1. Diagnoza problemu
2. Generowanie rozwiązań
3. Wybór rozwiązania
4. Wdrożenie
5. Ewaluacja

Podziel uczniów na 4–5-osobowe grupy i każdej z nich daj do opracowania takie samo zadanie. Poproś, aby przeszli przez wszystkie wymienione etapy i wypracowali własne rozwiązania.

TRZEŚĆ ZADANIA

Znajdujecie się w dużym mieście i musicie przetransportować z jednego miejsca do drugiego (około 20 km) wielką, antyczną szafę, która ma dużą wartość, dlatego nie możecie jej uszkodzić. Na dostarczenie szafy macie 3 godziny, dlatego niemożliwe jest, abyście po prostu ją zanieśli (tempo chodu człowieka to ok. 5 km/h). Co więcej, nie możecie wykorzystać do transportu przyczep ani żadnego pojazdu mechanicznego (takiego, który jest napędzany przez silnik), ponieważ klient, któremu dostarczycie szafę uważa te rozwiązania za nieekologiczne, a bardzo mu zależy na ochronie środowiska. Co robicie?

Kiedy grupy opracują swoje rozwiązania, poproś o ich przedstawienie. Zespoły słuchające przekazują informację zwrotną, czy zrealizowano wszystkie założenia zadania:

- nieużywanie pojazdów mechanicznych,
- ekologiczny sposób transportu,
- zabezpieczenie szafy przed zniszczeniem,
- zrealizowanie dostawy w ciągu 3 godzin,
- oryginalność rozwiązania lub zwrócenie uwagi na inne czynniki.

Porozmawiaj z uczniami, co było trudne i co im pomogło w tym zadaniu. Zapytaj, czy każdy z nich miał szansę przedstawienia swojego pomysłu, w jaki sposób dokonali wyboru najlepszego rozwiązania. Czy głosowali nad rozwiązaniem, czy też mieli inny sposób?

Poproś, aby w grupach, w których pracowali, zastanowili się, co może sprzyjać ich kreatywności w szukaniu nowych rozwiązań, a co ich w tym ogranicza. Jakie korzyści widzą w szukaniu własnych rozwiązań. Daj każdej grupie kartę pracy „Jak wymyślić kreatywne rozwiązanie?” i poproś o uzupełnienie.

Poproś chętnych o podzielenie się przemyśleniami, a pozostałych o uzupełnianie ich wypowiedzi. Podsumowując, zwróć uwagę, że każdego dnia mają szansę szukać nowych własnych rozwiązań, np. decydując, jak się zrelaksować, mogą pomyśleć o wybraniu innej, przyjemniejszej drogi ze szkoły do domu. Powiedz, że to właśnie szukanie własnych rozwiązań jest motorem postępu i przedsiębiorczości. Poproś uczniów, by odnieśli się do słów Stanisława Lema: „Gdyby ludzie w jaskiniowej epoce robili tylko to, co wyglądało na możliwe, do dzisiaj siedzieliby w jaskiniach”. Zachęć ich do podania przykładów osób, które właśnie poprzez szukanie nowych rozwiązań wpłynęły na świat.

Efekt Domina. Pierwszy rower

FILM, ROZMOWA

Powiedz uczniom, że za chwilę zobaczą fragment serialu dokumentalnego „Efekt Domina. Pierwszy rower”, w którym pokazane zostało rozwiązanie pewnego problemu w Namibii, jednym z afrykańskich państw.

Po filmie zapytaj uczniów, jaki był problem lokalnej społeczności, jak go diagnozowano, jakie sposoby wykorzystano do jego rozwiązania.

Jakie widzimy problemy i czy da się je rozwiązać?

PRACA W GRUPACH, BURZA MÓZGÓW

Powiedz uczniom, że często jest więcej niż jeden sposób rozwiązania problemu. Zdarza się, że pierwotne rozwiązania z różnych względów są zastępowane nowymi, lepszymi lub bardziej dostępnymi.

Możesz to omówić na przykładzie rozwiązań związanych z transportem publicznym w dużych miastach. Miasta podejmują różne działania, aby zapewnić i rozwijać transport publiczny. W części z nich, aby zniwelować smog, gdy poziom zanieczyszczeń jest zbyt duży, komunikacja miejska jest bezpłatna albo wprowadza się coraz nowocześniejsze pojazdy, w tym z napędem elektrycznym. Inną propozycją komunikacyjną dla mieszkańców jest tworzenie wypożyczalni rowerów miejskich, a od pewnego czasu również elektrycznych hulajnóg.

Poproś uczniów, by w grupach, w których pracowali dotychczas, zastanowili się, jaki dostrzegają problem do rozwiązania w swojej lokalnej społeczności (klasie, szkole, osiedlu, mieście). Poproś by najpierw przeanalizowali go odpowiadając na pytania zawarte w karcie pracy „Jakie widzimy problemy i czy da się je rozwiązać?”.

Następnie poproś, by każda grupa przygotowała się do zaprezentowania swojego pomysłu w taki sposób, aby przekonać innych do jego realizacji. W tym celu powinni wypełnić kartę pracy „Przygotowanie do realizacji projektu”.

Zachęć ich do zebrania danych, konsultacji z ekspertami (np. dyrektorem szkoły, urzędnikami, służbami miejskimi) lub przeprowadzenia sondy. Poproś, aby członkowie każdej grupy ustalili między sobą podział zadań, tak by na kolejnych zajęciach móc jak najlepiej zaprezentować swój projekt i możliwości jego realizacji. Dodaj, że dzięki temu inni uczniowie będą mogli podzielić się swoimi doświadczeniami, wiedzą i umiejętnościami oraz zaoferować wsparcie dla danego projektu. Powiedz, że każda grupa będzie mogła realizować swój projekt, ale może też pozyskać do niego nie tylko klasę, ale i innych sojuszników.

Tworzymy wachlarz wolności – Własne rozwiązania

Przypomnij uczniom, że podczas dzisiejszych zajęć w każdym ćwiczeniu mieli szukać własnych rozwiązań, mogli też poprzeć rozwiązanie im najbliższe. Poproś, aby zastanowili się, na ile na co dzień czują się wolni w poszukiwaniu własnych rozwiązań. Następnie poproś ich o zamalowanie skrzydła wachlarza na odpowiedniej wysokości. Niech pomyślą nad tym, na ile dzisiejsza lekcja zmieniła ich ogólne poczucie wolności, i oznaczą to na odpowiednim skrzydle wachlarza.

Satysfakcja z własnych rozwiązań

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Przypomnij uczniom, jak wiele pomysłów stworzyli na tej lekcji (WIEM).

Zapytaj, jak się czują po godzinie poświęconej kreatywnemu myśleniu. Jak się czuli, tworząc i prezentując własne rozwiązania danego problemu? Czy czuli, że mają do tego wystarczającą przestrzeń? Czy coś sprawiło, że było to trudne doświadczenie? Jakie czynniki pomagały? (CZUJĘ).

Zapowiedz, że na następnych zajęciach będziecie opracowywali pomysły, które podsunęli i postaracie się wcielić je w życie (POMAGAM).

I DRODZY RODZICE I OPIEKUNOWIE!

Na dzisiejszych zajęciach realizowaliśmy temat:

Szukanie własnych rozwiązań jako wyraz wolności

Propozycje aktywności:

- Postaraj się przez tydzień skoncentrować się na tym, co dziecko robi dobrze i to podkreślaj. Pokaż dziecku, że dostrzegasz jego sukcesy. Nie zatrzymuj się nad rzeczami, które może jeszcze poprawić. Po tym czasie zastanów się, czy i w jaki sposób takie podejście wpłynęło na Wasze relacje. Zachęcamy do utrzymania takiego podejścia i budowania lepszych relacji z dzieckiem.
- Słuchaj uważnie dziecka, kiedy chce się z Tobą podzielić jakimś pomysłem. Poświęć mu czas, wysłuchaj i nie podcinaj skrzydeł negatywnymi komentarzami i uwagami. Od tego, jak będziesz nastawiona/nastawiony do jego pomysłów dzisiaj, zależy jak chętnie będzie szukało rozwiązań później, nawet w dorosłym życiu.
- Pozwalaj na kreatywność, na „głupie zabawy”, to one pozwalają zachować elastyczność myślenia i oryginalność. Spróbujcie, np. znaleźć jak najwięcej zastosowań zwykłych przedmiotów codziennego użytku lub stworzyć historyjkę z powycinanych z gazet zdjęć i słów.
- Razem z dzieckiem wskaż problem dotyczący Waszego codziennego funkcjonowania, który możecie wspólnie rozwiązać. Niech to będzie coś związanego, np. z aranżowaniem przestrzeni w domu, organizowaniem posiłków. Wykorzystaj techniki kreatywnego myślenia. Zwróć uwagę na różnice w Waszych sposobach postrzegania problemu i podkreśl w rozmowie z dzieckiem, że to może pozytywnie wpływać na szukanie rozwiązań. Docień propozycje dziecka, dopytaj, jak na nie wpadło. Daj dziecku czas i słuchaj uważnie, zadawaj pytania. Postaraj się opowiedzieć o swoich pomysłach, nie narzucając ich dziecku jako właściwych rozwiązań. Upewnij się, że dziecko rozumie i zachęcaj je do zadawania pytań. Wspólnie zdecydujcie, co wybieracie. Jeśli nie uda Wam się zgodzić, możecie wypróbować dwa wybrane rozwiązanie (Twoje i dziecka).
- Możecie wypróbować technikę „Kwiat lotosu”, która jest wariantem mapy myśli, pozwalającym na tworzenie wielu rozwiązań jednego problemu. Metoda ta została opracowana przez Yasuno Matsumurę. Polega na zapisaniu w kole na środku kartki problemu i dopisywaniu możliwych rozwiązań w kołach przylegających do centralnego. Do nowych kół należy dorysować kolejne, zawierające rozwiązania i pomysły podobne do poprzednich, będące ich wynikową. W efekcie pracy powstaje siatka zawierająca różne rozwiązania i spojrzenia na problem. Technika ta pozwala na generowanie nowych pomysłów, w szczególności w przypadku utknięcia w martwym punkcie.

